



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## **Corpus Juris Canonici**

**Gregor <XIII., Papst>**

**Coloniae Munatianæ, 1665**

XXVI. De Decimis.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

administrationem Ecclesie non habentem, quod si ei aliquid relinquatur specialiter, non solum a propinquo, verum etiam ab extraneo, non intuitu Ecclesie, sed persona esse relictum intelligitur, nisi probatio in contrarium appareret: & idcirco de illo, nec Episcopus, nec Ecclesia potest in vita ejus sibi aliquid vindicare.

*Episcopus & parochialis pars possi ambulant. h. d.*  
**I**tem de quibus relictis parochialis portio non detrahatur, nec Episcopalis detrahenda erit.

DE DECIMIS.  
 TITVLVS XXVI.

*Poni subordinatorem tituli ad precedantia & sequentia. h. d.*  
**E**xplicito tractatu rerum, quae spiritualitate quadam continentur & censentur, superest nunc, ut de rebus Ecclesiasticis quidem, sed temporalibus, illarumque administratione dicamus. Sed cum decima mediam quandam inter spirituales res & temporales naturam obtineant, quippe quod ipsum decimarum spirituale sit, fructus vero ipsi decimarum temporales & profani, merito de his quasi in confinio quodam, tractatus habendus erit, & tam precedentibus, quam subsequentibus annectendus. Quod eo etiam congruentius posse fieri videtur, quod & proximè de iis, quae sacerdotibus, & Ecclesiis parochialibus debentur, & ipsarum quoque decimarum ad parochiales Ecclesias jure communi spectat perceptio.

*Quid sit decima. h. d.*  
**D**ecima est quora bonorum mobilium pro Deo, tam divina, quam humana constitutione debita a.

*Decimarum alia personales, alia praediales. h. d.*

**D**ecimarum duae sunt species: personales, & praediales. Personales sunt, quae ex iis proventibus deducuntur, qui ex propria cuius solertia & industria obveniunt, ut puta de negotiatione, artificio, & militia. Praediales sunt quae ex fructibus praediorum solvuntur, ut de vino, tritico, & his similibus, quas in signum universalis sibi tenentis domini reddi Deus praecipere voluit.

*Personales praebenda debentur Ecclesiae, in qua quis sacramenta percipit: praediales vero Ecclesiae, in cuius finibus sunt constituta praedia, nisi aliud inducat consuetudo. h. d.*

**I**nter personales autem & praediales decimas hoc interest, quod personales illi solum parochiae debentur, in qua quis Ecclesiastica sacramenta percipit, ramentis lucrum alicubi contigerit: praediales vero, si ex praediis in aliena parochia constitutis fructus collecti fuerint, ei debentur Ecclesiae regulariter, in cuius territorio praedia sunt constituta: quanquam si consuetudo aliud introduxerit, servanda erit. b.

*Personales decima, quae solvuntur ex rebus venditis & parati pecunia decimata, solvuntur deducto impensu: sed vero praediales, & fructus non, nisi cum onere decimarum, alienari possunt. h. d.*

**I**tem si personales, quae de rebus acquisitis, vel factis ex pecunia decimata, si vendantur, solvenda sint c, ut puta si vendatur domus, ager, vinea, molendinum, grex, aut merces, quae libet expensae prius, quas quis in rebus parandis fecerit, deduci debent, & de residuo, quasi de lucro, decima praestabatur. Expensae vero etiam seminis, quae sunt pro percipiendis fructibus, ex illis de quibus fructus proveniunt, etiam si decimata fuerint, non deducuntur: quoniam, salva decima, fructus efficiuntur eorum, qui expensas ipsas faciunt: sed nec fructus ipsi, nisi cum onere decimarum, alienari poterunt.

*Non deducuntur impensa facta pro restaurandis rebus, de quibus solvenda sunt decima, tam personales, quam reales. h. d.*

a C. parochianos. ext. eo. b d. c. ad Apostolica. in fin. c C. pastorali officii. ext. eod. tit.

**I**llud commune tamen est tam personalibus, quam praedialibus, quod expensae, quae factae fuerunt pro restaurando a detrimto rerum, ex quibus decimae persolvuntur, ut si pars aliqua moriatur armenti, vinea aut deterior, mercis depercat portio, de proventibus decimarum minime deduci debent. Cujus rei illa est ratio, quod penes dominum res instauratae remanent.

*Census & tributa de fructibus, de quibus decima solvenda sunt, non debent deduci. h. d.*

**S**ed b. nec census, nec tributa de fructibus, de quibus decimae persolvendae fuerint, primitus deduci poterunt. Cum c enim in signum universalis dominii, quasi quodam speciali titulo decimas sibi Dominus reservaverit, consequens est ut in prerogativam dicti generalis domini decimarum solutio, censuum & tributorum praecedat executionem: vel saltem b. ad quos casus, vel tributa pervenerint, quoniam res cum suo onere, decimas solvere per censuum Ecclesiasticam compellantur.

*De omnibus proventibus decima solvi debent. h. d.*

**E**dem d. ratione constitutum est, ut non solum de vino & grano, fructibus arborum & hororum decimae persolvi debeant, sed etiam de pecoribus, de venationibus, negotiationibus, de ipsa etiam militia, & denique de omnibus bonis, & proventibus omnibus, ita ut quae de his eas cum integritate solvere neglexerint, Ecclesiastica districtione percelli debeant.

*Omnes sententur solvere decimas, tam Christiani, quam Iudaei, tamen tantum praediales tenentur solvere, Christiani & praediales, & personales. h. d.*

**I**llud etiam nullam recipit dubitationem, ad solutionem earum quemlibet teneri, nisi quis speciali privilegio ab ipsarum praestatione deoat exemptus. Unde non solum Christiani, sed etiam Iudaei tenebantur. Inter eos tamen illa differentia, quod fideles ad personales & praediales praestandas indistincte tenentur: Iudaei vero e. ad praediales tantum, quas si recitent solvere, ad ipsas possessiones renunciandas compellentur erunt, ne forte hac occasione Ecclesiae suo iure iniuriam valeant.

*Monachi regulares, & clerici communiter tenentur solvere praediales decimas, & quod novale est ager de novo relicto a culturam. hoc dicit.*

**D**e Monachis & regularibus, seu clericis communiter viventibus videamus, & sane nulla fuit ratio, ut ab his de laboribus ac nutrimentis propriis decimas excoquantur: ad praediales tamen etiam de novalibus, de quibus antea decimae solvebantur, tenebantur. Est autem novale, ager nunc primum profectus, & nuper ad culturam redactus: de quo, quod aliquando cultus fuerit, memoria non extat.

*Decimas solvere tenentur Monachi, & alii communiter viventes, etiam de praediis de novo acquisitis, & propria manibus excavatis, nisi obtulerit aliquod privilegium. h. d.*

**S**ed & si iidem possessiones praediales de devotione colatae fuerint, aut pro monasteriis de novo fundantur comparatae, vel quoquo modo recenter acquiritae, etiam si eas propriis manibus aut sumptibus excavant, nihilominus decimas persolvent Ecclesiis, quibus ratione illarum praediorum antea solvebantur, nisi super hoc specialis alicuius vel privilegio munus esse probentur.

*Privilegium tollitur re iudicata & praescriptio. h. d.*

**S**ed nec semper eis privilegium suffragabitur: nam si res iudicata obsidat, vel privilegio munus decimas per quadraginta annorum spatium solvereint, cui liberum sit unicuique iuri proprio renunciare, praedialibus

a C. pastorali. s. nec proes. tit. extr. b C. cum non. ext. p. c. tua nobis. circa med. eo. tit. ext. d C. ex parte. e. s. p. extr. eo. tit. e C. de terris. ext. eo. tit. & c. p. in fin. ext. de i. p. f. C. s. ceterum. eo. tit. in 6.

TITVLVS XXVII.

tionem tanti temporis proprio privilegio detrahere voluisse præsumunt, & ea propter ad decimarum præstationem compelli poterunt.

*Privilegia sunt interpretanda, ut nemini indebitè damnum inferant. h. d.*

Item si post initam inter aliquos super decimis conventionem certi tenoris privilegia obtenta fuerint, nisi conventioni per ea derogetur expressè, illis non obstantibus, erit inviolabiliter observanda: ita enim huiusmodi privilegia sunt accipienda, ut nemini læsionem, præcipue enormem, inferre debeant. Unde a si super huiusmodi concessiones parochiales Ecclesias ad eò gravari contingat, ut Rectores de rebus earum congruè sustentari, & Episcopo debita persolvere non possint, per locorum ordinarios ita providendum erit, ut eisdem Rectoribus tantum relinquatur, quòd & competenter sustentationem habere, aliisque onera debita supportare valeant.

*Privilegiati super decimis, tenentur illas solvere de præditi conductu: & privilegatus super laboribus propriis solvet decimas super præditi locati. h. d.*

Super decimis quoque non solvendis privilegiati, si aliena prædia conduxerint à privilegio minime obstante, de conductis prædiis solitas decimas parochiis suis integras persolvent. Idemque erit de locatis prædiis, si privilegiati super laboribus, quos propriis vel manibus, vel sumptibus excoleret, terras suas aliis locaverit.

*Laici, & etiam Imperator non possunt concedere privilegium super decimis non solvendis. h. d.*

Generaliter autem, nisi huiusmodi immunitatum privilegia ab Apostolica potestate obtenta fuerint, nullam habebunt efficaciam, ideoque & etiam Imperialis concessio quantumcumque concepta generaliter, cum nulla sit laicis de spiritualibus disponendi facultas, à solutione decimarum neminem poterit eximere: imò facile gregi d, crimen incurrit, qui de manu laicorum rem ecclesiasticam recipiet.

*Laici etiam de manu clericorum non possunt decimas recipere, sub pena excommunicationis, & privationis sepulturae, & clericus concedens deponetur. h. d.*

Ex contrario quoque laici etiam à clericali potestate decimas recipere, & in alium, vel hereditario iure transmittere non poterit: & si secus actum fuerit, & qui concesserit, à statu suo deicietur, & qui receperit, & Ecclesie non reddiderit, & vivens excommunicationis vinculo innodabitur, & mortuus ecclesiastica sepultura carebit. g

*Reditus decimarum locari possunt, dummodo locatio non sapiat diminutionem. h. d.*

Si quis tamen, cum Ecclesie suæ conditionem meliorem facere possit, decimarum suarum proventus afflicta locare velit, dummodo huiusmodi locatio ad feudum, vel alienationem non videatur extendi, id facere minime impediatur.

*Episcopi debent à Rectoribus quarta decimarum, quas exigunt, nisi prescripta fuerit. h. d.*

Postremo sciendum est, quòd veluti parochialibus Ecclesiis (secundum ea quæ proximè exposuimus) decimæ debentur, ita etiam decimarum ipsarum quarta Episcopo à Rectoribus Ecclesiarum, nisi legitima obstat præscriptio s, persolvenda erit.

*Regulariter Episcopus non potest aliquid agere sine consensu, vel consilio capituli. h. d.*

Item nunc de rebus temporalibus Ecclesiarum, illarumque administratione & alienatione, sine quibus spiritualium dignitas haud facile consistere potest. Et quidem illud in primis firmare nos oportet, nihil Episcopum regulariter sine consensu sui capituli vel consilio posse super his statuere: cum velut caput ad membra, ita sese prælatus habeat ad capitulum. In eo autem totius videtur esse consensus capituli, cui & major & sanior fratrum accesserit sententia.

*Alienatio rei Ecclesiastica facta sine utilitate Ecclesie, & clericorum consensu, non valet: & quid contineat alienationis verbum. h. d.*

His consequens est, ut rerum Ecclesiasticarum absque clericorum subscriptione, & Ecclesie utilitate, & Romano inconsulto Pontifice a, ab Episcopo facta donatio, vel alienatio, vel suppositio non teneat, nisi eam postmodum ratam habeant. Prælatus enim Ecclesiasticarum rerum procurator est, non dominus: & conditionem Ecclesie meliorem quidem facere potest, deteriore vero non potest. Quòd si secus factum fuerit, nec quòd gestum est, vires ullas sortietur, & Canonum temeratores tam secularium, quam Ecclesiasticarum legum penis subiacent. Alienationis autem verbum continet hoc loco venditionem, permutationem, hypothecam, donationem, conductionem, emphyteusim, & omnem conventionem, per quam dominium transfertur.

*Ecclesiam suam non potest qui gravare pro alienis debitis, & debita necessaria facta prædecessore luenda sunt. Idem si clericus de mandato fidei iusserit, aut in rem ipsius Ecclesie mutuum vertent. h. d.*

Ed b nec commissam sibi Ecclesiam pro alienis gravare debitis, aut literas alicui, vel sigilla concedere, quibus Ecclesia possit obligari, alicuius audere debet: alioquin nec Ecclesia ad talium debitorum solutionem tenebitur, & qui id ausus fuerit, à spiritualium & temporalium administratione suspensus erit. Debita tamen à prædecessore suo pro Ecclesie necessitate contracta, solvere proculdubio tenebitur. Idem, si clericus de mandato fidei iusserit d, aut si non de mandato, in rem tamen Ecclesie mutuum vertent.

*Potest prælatus rem non magni valoris in aliquem bene meritum transferre, & terram gratis fabricanda Ecclesiastica concedere. h. d.*

Excipiuntur tamen nonnulli casus, in quibus donandi, permutandi, locandi, libertatem, feudum, & emphyteusim dandi, aut aliter alienandi iure licentia conceditur. Nam e si quid prælatus non magni valoris alicui forte ob bene merita donaverit, præsertim suadente consuetudine, iure suffinebitur donatio. Multò magis idem erit statuendum, si quid forte soli ad Ecclesie fabricam erigendam concessum fuerit: quo casu tantum donare licet, quantum Ecclesie parietes concludere possunt.

*Proventus Ecclesiastici possunt vendi ad modicum tempus & ad precariam concedi, quæ renovanda erunt de quinque in quinque annis. h. d.*

Idem juris erit & reddituum fructuumque venditionibus ad tempus modicum faciendis, & de precariis, quæ quandoque de ecclesiarum possessionibus fieri solent: quæ, ne temporis longinquitate juris ecclesiastici pereat memoria, de quinque in quinque annis renovandæ erunt.

a Cap. 2. in princ. eod. tit. in 6. b C. 2. extr. de fidei iuss. c C. 2. extr. de solut. d C. pen. extr. de fidei iuss. e Ca. ceterum extr. de donat. f C. 2. extr. de preca.

DE REBUS ECCLESIAE ALIENANDIS, VEL NON.

a C. 2. ubi aut. eod. tit. in 6. b C. 2. extr. de fidei iuss. & ca. ex parte. extr. in 6. cap. seq. c C. 2. in l. extr. eod. tit. d C. dudum. s. cura facta. extr. eod. e C. quævis sit. in f. ex eo. f C. ad hoc. eod. tit. extr. g C. prohibemus. ex eo. tit. h C. 2. extra loca. i C. de quarta. extra. de preca.